हैद्राबाद्‌ची मोहीम

पोवाडा —————— : ३६ :

चौक १ ला

जुलुमशाही नष्ट कराया लोकशाही धांवुन गेली। विजय असो, विजय असो, विजय असो, तो या काळीं ॥ धृ० ॥

१५ ऑगस्ट १९४७ ला। इंग्रज इथून निघून गेला। हिंदुस्थान स्वतंत्र झाला। आनंद झाला। पण जातां जातां इंग्रजानें एक डाव केला। संस्थानं सारीं स्वतंत्र केलीं या वेळा॥ संस्थानांनीं स्वतंत्र राहावं–किंवा मिळावं हिंदुस्थानाला किंवा पाकिस्तानाला। जातां जातां झगडा लावून इंग्रज गेला॥ जी॥ भारतांत सातशें संस्थानं–त्यांचे राजे हुकुमशाह सदा गांजती लोकाला॥ सारी प्रजा हवालदील झाली वाली कोण बोला?॥ चाल॥ वल्लभभाई पटेल सरदार। राजकारणी मोठे हुशार॥ पोलादी पुरुष झुंजार। मनाचे मोठे खंबीर॥ निश्चयी करारी फार। भीति ना कधीं शिवणार॥ बार्डोलीचा लढा लढवून। केली इंग्रजशाही बेजार॥ चाल॥ त्यांनीं विचार मनामधिं केला। संस्थानांना वेळींच पायबंद जर नाहीं घातला। तर भारताचे तुकडे होतील घात राष्ट्राला॥ म्हणून त्यांनीं संस्थानिकांना वळविलं आपल्या बाजूला। अन् भारताच्या संघराज्यांत–सारा संस्थानिक सामील केला। पण एक हैद्राबाद राहिलं बाजूला। हैद्राबादचा निजाम मगरूर ताठर झाला। जैसे थे करार होता केला। तो संपणार होता १९४८ च्या नोव्हेंबरला। त्याच्या आंतच एक डाव त्यानं केला। तें आतां सारं सांगीन पुढच्या चौकाला॥ १॥

● ●

चौक २ रा

जैसे थे करार करुन। वेळ काढून। मोठ्या युक्तीनं। राखावं हैद्राबाद संस्थान। एक जातीय विषारी स्थान। करावं भारताला हैराण॥ जी॥ असा बेत दुष्ट करून। हुकुमशाही घाली थैमान॥ रझाकार दल उभारून। प्रजाजन केले हैराण॥ कासीम रझवी सैतान। केला धष्टपुष्ट निजामानं॥ दोन लाख सैन्य उभारून। झाला मस्त सत्तालोभानं॥ चाल॥ धुमाकूळ वर्षभर केला। शाश्वती नाहीं कोणाला। लुटालूट जाळपोळ करून कैक बुडविला॥ त्यांनीं चिरलं कैक लोकाला। रक्ताचा पाट वाहला। मांसाचा चिखल जाहला। किती बलात्कार त्यांनीं केले गणना कोणाला?॥ दहा दहा वीस वीस जणांना उभे करून ठार केलं त्यांनीं सर्वाला॥ राक्षसांचा अवतार झाला। किति स्त्रियांना त्रास त्यांनीं दिला। मोजदाद करील कोण बोला?। लोक सारा हवालदिल झाला। रामानंदस्वामींना धाडलं त्यांनीं तुरुंगाला॥ देशभक्त धाडले तुरुंगाला॥ चाल॥ हैद्राबादी प्रजा गहिंवरून फोडे किंकाळी॥ अहो जी॥ "या धावा, वांचवा प्राण, व्हावं कैवारी॥ अहो जी॥ ये हिंदुस्थान सरकारा, कुणी तरी तारा। आतां या काळीं॥ अहो जी॥ तूं हिंदभूमिचा लाल जवाहरलाल धांव या काळीं॥ अहो जी॥ संपली दया का आतां। वाटते चिंता। मनाला भारी॥ अहो जी॥ चाल॥ ऐकून अशा हांकेला। हिंद सारा कासाविस झाला। जो तो म्हणे चढाई करा। अन् वठणीवर आणा निजामाला। हिंदुस्थान सरकारनं विचार काय केला। तें आतां सारं सांगीन पुढच्या चौकाला॥ जी॥ २॥

● ●

चौक ३ रा

भारतानं लिहिलं निजामाला ॥ " तुम्ही प्रजेचा उच्छाद मांडला । हिंदुंना वाली नाहीं उरला । तुम्ही राजे, सारी प्रजा सारखीच तुम्हाला । असं असून पक्षपात केला । रझाकार मोकाट सुटला । अरबांना केलं तुम्ही गोळा । अन् जुलमाचा कहर तुम्ही केला । तुम्ही एक संस्थानिक झाला ॥ सार्वभौम राहण्याचा विचार तुम्ही जो केला । तो खोटा विचार झाला । जर प्रजेला सुख न द्याल । तर यावं लागेल आम्हांला । प्रजेला जबाबदार मंत्री नेमा या वेळा । रझाकार दळ बंद करा । कासीम रझवीला आवरा । अन् सामील व्हावं भारताला । तुम्ही निजाम-शहा, याचा विचार पुरता हो करा " ॥ निजामानं धिक्कार केला । कासीम रझवी लागला बरळायला । " हैद्राबाद स्वतंत्रच राहील । जर कोणी जाईल वाटयाला । तर हिंदुस्थान जिंकूं या वेळा । अन् असफ-शहाचा झेंडा फडकेल लाल किल्लयाला " । असं म्हणून अत्याचार केले नाहीं तोड त्याला । हिंदी मुलखांत रझाकारांनीं धुमाकूळ घातला । १४३१ खेडीं जाळून १७ कोटि रुपये लुटून नेले जागोजागेला ॥ ८७८८ घरें जाळलीं, ९२१ लोकांना त्यांनीं चिरलं चरचरा । ११९९ स्त्रियांवर गुंडांनीं बलात्कार केला ॥ निजामींत अत्याचार रोज किती चालला । त्याचा हिशेब कोण ठेवील बोला । पाण्यासारखा पैसा उधळला । जमा केला त्यांनीं दारुगोळा । **सिडने कॉटन** त्यांच्या मदतीला । त्यानं विमानातनं लढाईचं सामान आणलं त्या स्थळा । असा रोजचा प्रकार झाला । तंवा हिंद सरकारनं पुन्हां खलिता पाठवला । " हैद्राबादी प्रजाजन आणि हिंदुस्थान – हें एकच – यांत फरक नाहीं झाला । ९० टक्के हिंदुप्रजाजन पण त्यांना अधिकार कसलाहि नाहीं – तुम्ही जातीय राज्य चालविण्याचा चंग आहे बांधला । पण हें खपणार नाहीं आम्हाला । तर लोकशाही कारभार करा । रझाकार दल बंद करा । अन् व्हा सामील हिंदसंघाला । हें न कराल तर पोलीस कारवाई करावी लागेल आम्हाला । निजामानं जबाब धाडला । " आमच्या राज्यांत आबादीआबाद सर्वांला । त्याची काळजी नको तुम्हाला । बंडखोर दडपून टाकायला । रझाकार पाहिजेत आम्हाला । तुमच्या राज्यांत रझाकारांनीं दंगा केला । हें खोटं वाटतं आम्हाला । रझाकार फार सज्जन झाला । कासीम रझवी अच्छा अदमी झाला । असं असतां तुम्ही आरोप केला । हें चांगलं नाहीं या वेळा " । हिंदुस्थान सरकारानं पुन्हां लिहिलं निजामाला । " तुम्ही लिहिलं तें सारं खोटं वाटतं आम्हांला । प्रजेला धीर द्यायला । आमच्या फौजा ठेवणार शिकंदरा-बादला । रझाकारांचं बंड मोडायला । त्यांचा उपयोग होइल तुम्हाला । तर जाऊं द्या आमच्या फौजेला " । निजामानं खलिता लिहिला ॥ " तुमच्या फौजेचं काय काम बोला । इकडं धाडूं नका तुमच्या फौजेला । हा जैसे थे कराराचा भंग झाला । त्यांतून जर पाठवाल फौजेला । तर आमच्या फौजा सामना देतील, ऐका या बोला " ॥ जी ॥ निजामाच्या बंदोबस्ताला । आमच्या फौजा चालल्या – तें सांगीन आतां मी सारं पुढच्या चौकाला ॥ जी ॥ ३ ॥

• •

चौक ४ था

हैद्राबादच्या बंदोबस्ताचा लढा सुरूं झाला ॥ सप्टेंबरच्या १३ व्या तारखेला । १९४८ सालाला । सोमवारचा दिवस तो झाला । पहाटेच्या चारच्या ठोक्याला । हिंदी सैन्य चाललं जुलुमांचा नाश करण्याला ॥ पांच बाजूंनीं मोर्चा चढविला । अन् जसा उडवावा पाचोळा । तसा शत्रुंचा धुव्वा उडविला । एका दिवसांत शेंकडों मैलांचा झपाटा मारला ॥ ले. जनरल राजेंद्रसिंहजी-सरसेनापति मोहिमेला । मेजर जनरल चौधरी सोलापुरच्या आघाडीला । मेजर जनरल रुद्र मद्रासच्या

आघाडीला। मेजर जनरल ब्रार मुंबईच्या बाजूला। ब्रिगेडियर शिवद सिंह मध्यभागला। एअर-व्हाईस-मार्शल मुकर्जी विमानदळाला। वरंग बिदर विमानतळावर बाँबवर्षाव जोराचा केला। तुळजापूर-बिद बेझवाडा-नळदुर्ग-औरंगाबाद-हुमणाबाद-सूर्यपेठ, सदाशिवपेठ-अ कैक गांवं सर करून-शिकंदराबादकडं शूर शिपाई चालला ॥ जी ॥ ॥ चाल ॥ विमानातनं करुनिया मारा। शत्रूंचा हटविला मारा ॥ रणगा चालले धडधडा। मारीत धडका सर्वाला ॥ जी ॥ सोमवारीं के चढाईला। बिजलीचा वेग लढाईला। अवघ्या पांच दिवसांत निजा नामोहरम केला। शुक्रवारीं राजेंद्रसिंहांनीं निजामच्या एल्ड्रोसला संदे दिला "कीं तुमच्या फौजेचा धुव्वा उडाला। हैद्राबादजवळ ३० मैलां आमचा जवान आहे पोचला। आतां जर कराल प्रातिकाराला। त रक्तपात होईल या वेळा। तर हा रक्तपात टाळायला। शस्त्र खालीं ठेवा अन् या शरण आमच्या फौजेला। नाहींतर तयार व्हा मरणाला" शुक्रवारी संध्याकाळीं साडेसातला निजामानं लढाई बंद करण्याच हुकुम दिला ॥ रझाकार मोडून काढला। कासीम रझवीला पकडू बंदोबस्तांत ठेवलं या वेळा ॥ तुरुंगातनं सोडून दिलं राष्ट्रभक्तांला **रामानंदतीर्थ** स्टेट कॉंग्रेसच्या अध्यक्षपदाला। तुरुंगातनं सोड सर्वाला। **लायकअल्ली** मंत्रिमंडळानं राजिनामा दिला ॥ जुलुमाच नायनाट झाला। अवघ्या पांच दिवसांत असा विजय मिळविला माझा प्रणाम **हिंदसेनेला**। माझा प्रणाम शूर वीराला। माझा प्रणा **सरदार पटेलाला**। माझा प्रणाम **जवाहरलालाला** ॥ धन्य ध जवाहर झाला प्यारा सर्वाला ॥ **पांडुरंग** शाहीर गातो वीरकवनाला ॥ ४

रचना–२०-९-४८.